

УДК 271.222(497.11)-523.4-9
271.222(497.11)-725:929(091)
DOI:10.5937/sabornost6-2990
Оригинални научни рад

Дарко Ивановић*

Народна библиотека „Радоје Домановић“, Велика Плана

Црква у Великој Плани

Abstract: Од почетка XIX века до данас Велика Плана је имала 22 свештеника, вредних и поштованих пароха, и по некад, повремено по неког ђакона. Раније су Плањани одлазили на Свету литургију у некадашњу цркву изнад Бугарије, на старом путу за Радовање, коју су Турци 1813. порушили до темеља. Тада је и Копорин био у рушевинама. Црква дрвнара Покајница, подигнута 1818. године, била је храм за неколико парохија, међу њима и за великопланску, чији су мештани најдуже у њу одлазили, све до изградње садашње цркве (1951).

Првих пет великоплањанских свештеника (Вучко, Василије, Марјан, Миливоје и Милош) били су чланови велике свештеничке породице Поповић из Старог Села (до 1937. године назив Стари Адибеговац), која је у четири генерације дала још два свештеника за друге парохије, Михаила и Милана. Први међу њима, Вучко Поповић, обавио је опело на сахрани убијеног Карађорђа Петровића, српског војда из Првог устанка (1817). Милош Сретеновић (Поповић) први се настанио у Великој Плани. Од осталих свештеника треба издвојити проту Богдана Тодоровића, Староселца, који је највише учинио за изградњу Цркве Светих апостола Вартоломеја и Варнаве.

Рад се састоји из два дела, летописног и лексиконског. У лексикону су приказане биографије великоплањанских свештеника, сврстаних хронолошким редом.

Key words: Велика Плана, Покајница, Црква великопланска, свештеници, Копорин.

У плањанском крају три богомоље, три важна културно-историјска споменика, формирају један троугао (Копорин – Црква Захвалница – Покајница). Покајница, иако се налази на староселском атару, најдуже је остала плањанска црква. Ове три цркве, иако хронолошки далеке, имале су нешто заједничко: историјски значај, удаљеност од насеља, а биле су посвећене значајним личностима српске прошлости, деспоту Стефану Лазаревићу и Карађорђу Петровићу.

Црква Покајница се налази у сенци храстовог дрвећа, изнад Грабовачког потока, око 3 км удаљена од Радовањског луга, на месту где је војвода Вујица Вулићевић 7. или 8. јула (по старом календару) 1817. године удећивао Карађорђа да напусти Србију.

Име цркве „Покајница“ дао је народ, а званично се води као црква „Преноса моштију св. Николе“. Црква је саграђена 1818, што сведочи урезана

година на брвну покрај улазних врата и запис на престоној икони св. Ђорђа („Сију церков огради господар Вујица за спомен 1818.“). По народном предању, она је тужно светилиште покајања. Кажу, цркву је подигао Вујица по наговору кнегиње Љубице. На овом месту и раније су се окупљали људи због лековитости воде из оближњег извора.

Покајница је једна од највећих и најлепших грађевина ове врсте дрвених храмова, захваљујући пре свега детаљима рађеним у дрвету и кованим гвозђу и иконама. Градитељи су били сељаци, тесари, а зна се да је међу њима био Радојко, родоначелник плањанских Радојковића.¹

Током XIX века Покајница је служила као заједничка црква Старом и Новом Ацибеговцу, Ракинцу, Радовању, Баничини, а Великој Плани све до 1951. Плањани веле да су они први донели камен темељац цркве, што је одлучило да се назове великоплањанском (великопланска), иако се налази на староселском тлу. Од првог хатишерифа (1830), када Србија (раније Београдски пашалук) добија слободу вере, први пут су zazвонила звона са новоподигнуте звонаре. Тада је Покајница припадала Београдској епархији, протопрезвитерству смедеревском, намесништву јасеничком, а од 1869. орашком.

Покајници су припадале матичне књиге рођених, венчаних и умрлих (вођене од 1837) и архивска документација од 1870–1906. У наведеним изворима црква је званично уписивана као „храм Светог Николе“ (9/22. мај).

Први свештеник Покајнице био је ацибеговачки парох Вучко Поповић (пре 1817 – између 1817. и 1832), који је опојао и сахранио Карађорђа Петровића. Потом су у овој цркви служили његови потомци, који су међусобно поделили парохије.

У извештају капетана Симе Радојковића (Плана, 23. децембар 1832), у списку новопоправљених цркава у јасеничкој капетанији, Покајница је уписана као „храм сеј цркве Пренешеније моштеи Свјатитеља Оца Николаја, који бива 9. маја“. Поред Покајнице, он је набројао цркве у Лапову, Паланци, Церовцу и Селевцу.²

Пописна књига становништва и имовине 1863. бележи Покајницу у Великој Плани под бројевима 1 (1 црква и плац 2 дана орања са две зграде; у власништву општине велико планске) и 2 (Црква великопланска. Имање: 1 забран с крупном гором 8 дана орања — у вредности 160 дуката цесарских. Месечни приход од забранског интереса 10 талира), а свештеника Милоша Сретеновића у Старом Ацибеговцу (број 2).³

Због удаљености покајничке цркве сва околна села покренула су акцију за подизање посебних богомоља. Пошто је Марковцу Покајница била

¹ Летопис Цркве у Великој Плани, 15.

² АС, КК, XXVII/522.

³ АС, МФ, Пописна књига 1863 – 188.

најдаље, то су његови мештани први подигли цркву (1872). Староселци и Новоселци су још 1837. покренули питање зидања заједничке цркве негде на средокраћу ова два насеља. Староселци су своју цркву озидали 1882, а Новоселци 11 година касније. У покајничкој порти остали су још само њихови конаци. Радовањски конак је данашњи музеј, плањански је срушен због изградње новог, а староселски је био смештен горе, до браника.

Плањанска црква је добро пословала. По прегледу примања и издавања и стања каса мирских цркава Епархије Београдске за 1884, она је имала остатак од 13 927 динара, иако је имала велики расход за грађење цркве (помоћ).⁴

Што се тиче верске опредељености, Плањани су увек у великој већини били православни хришћани. Тај однос најбоље приказују статистички подаци, као по попису од 31. децембра 1900: 4 491 православног и 42 неправославна.⁵ Неправославни мештани, већином немачки католици, повремено су одлазили у своје најближе цркве.

После Милоша Сретеновића Поповића у Плани су службовала три пароха: Драгомир Стојановић (1897–1930), Божидар Јовановић (од оснивања друге плањанске парохије, 1905–1907) и прота Јован Зечевић (1907–1924), веома способни свештеници, који су се истицали не само у духовном, већ и у просветном, привредном и политичком животу села, односно варошице.

Плањани су дуго градили своју цркву у Великој Плани. Идеја за њено подизање зачета је још 1898, за време проте Милоша Сретеновића. Међутим, низ година због политичке борбе и трвења између радикала и напредњака, није почела градња. Летописац, прота Христивоје Ђорђевић, поделио је ову акцију на три периода. У првом периоду од 1898. до 1925. ништа није урађено, у другом (1925–1937) само су вршене припреме, а тек у трећем (1937–1952) је грађена црква. Грађевински одбор је основан на збору грађана 15. марта 1925. у кафани Трајка Бошковића. За његовог председника изабран је Андра Петровић, плањански трговац. Тада су усвојена Правила Друштва за подизање цркве у Великој Плани. Одлучено је да се она изгради у спомен погинулим и умрлим ратницима из овог места у ратовима 1912–1918.⁶

Пред почетак изградње цркве јавили су се први приложници: Општина великопланска, плањански индустријалци Тони Клефиш, Милан Ж. Јовановић, Бранко Станишић и власници Циглане Соколовић – Андрејић, потом Пододбор Кнегиње Љубице и други. Петог јула 1937. постављен је камен темељац, уз благослов Епископа браничевског Венијамина, а

⁴ АС, МПс – ц, 1886, к. Б, з 209.

⁵ Статистика Краљевине Србије, XXIII, Београд 1903, Попис становништва, II.

⁶ Летопис Цркве у Великој Плани, I, 9.

освећење су извршили прота Богдан Тодоровић и свештеници Александар Савкић и Хривоје Ђорђевић. У темељ је убачена флаша зејтина са списком погинулих Плањана, чија копија, на жалост, није сачувана. Зидане је завршено тек у јесен 1940. изградњом и кубета и звоника. Због рата, 1941. није се радило на цркви. Следеће године, током августа је црква покривена лимом.⁷ На заузимање Тонија Клефиша, Немци су обуставили сечу црквене шуме. Лицитирану шуму је купио Милорад Тодоровић, плањански трговац, за 411 000 динара, па је тим новцем настављена градња цркве. Храм је посвећен Светим апостолима Вартоломеју и Варнави.

Иконостас и целокупан живопис (фреске у олтару и целој цркви) урадио је академски сликар Андреј Биценко, Рус из Београда (1941–1946).⁸ Фреске су готово неоштећене, али изложене влази постепено пропадају. У доњој зони олтара насликани су епископи, писци литургија, св. Василије Велики, св. Григорије Богослов, св. Јован Златоусти и св. Климент.

У олтарској плуапсиди представљена је Мајка Божја Шира од небеса, која седи на трону и моли се Богу, са два анђела. У горњој зони су композиција Молитва у Гетсимантском врту и шестокрили серафими (врста анђела) око Божијег престола. Изнад жртвеника (лево) налази се Икона Христова који у руци држи путир и хлеб, знак причешћа. У ђаконику је Јављање васкрслог Христа Марији. На зиду који дели олтар од лађе цркве налази се Мученица Марија и Преподобни Андреј.

Лађа цркве обилује фрескама. На зиду леве певнице насликани су св. Вартоломеј и св. Варнава, патрони цркве, а у горњој зони је Васкрсење Лазарево. Изнад десне певнице су св. Параскева и Убиство архиђакона Стефана Првомученика. На левом зиду је св. Георгије, а на десном Свети Сава Српски и неки столник. На северном зиду је велика композиција Христос благосиља децу, а у горњој зони Улазак Христов у Јерусалим (Цвети), а на стубовима св. Архиђакон Стефан, св. Николај Чудотворац, св. Пророк Илија и св. апостол Лука. На јужним стубовима су фреске Арханђео Михаило (две исте фреске) и св. Великомученик Димитрије, а на зиду су Крштење Христово, Бекство у Египат, Рођење Христово, Разговор са Самарјанком и Христос извлачи св. Петра из воде.

На зиду непотпуне припрате налазе се само апостол Павле (лево) и апостол Петар (десно). Хорски простор је неосликан. У кубетном простору, на врху, осликан је Христос Пантократор, а околу су фреске старозаветних пророка (8) и еванђелиста (4). На спољњем зиду, изнад улазних врата мозаиком су представљени св. Вартоломеј и Варнава.

Иконе на иконостасу су много очуваније. На царским дверима су Благовести и 4 еванђелиста. У доњем делу су иконе Богородица која држи

⁷ Записи проте Владе Крупезевића.

⁸ Летопис Цркве у Великој Плани, I, 81–94.

Христоса, св. арханђео Михаило (на вратима), Христос и архиђакон Стефан. На простору изнад царских двери налазе се 11 икона: композиција Тајна вечера, св. пророк Илија, св. апостол Варнава, св. великомученк Георгије, Победоносац св. апостол Вартоломеј, св. Димитрије Солунски, св. Јован Крститељ, св. апостол Петар, св. Никола, Свети Сава Српски и св. апостол Павле.⁹

* * *

У време окупације у цркви су службовала три пароха: проте Богдан Тодоровић и Теодор С. Миликара и свештеник Хрививоје Ђорђевић. Они, као и службеници великоплањанске општине, уписани су у Списку домаћинстава од 20. августа 1943.¹⁰

- „бр. 9. Богдан М. Тодоровић, свештеник;
 Анђелија, жена;
 Надежда, кћи;
 Светислав, син;
 Миливоје, син;
10. Теодор Миликара, свештеник;
 Тодора, жена, домаћица;
11. Хрививоје Ђорђевић, свештеник, живи на имању таста;
 Загорка, жена, домаћица;
 Олгица, кћи;
 Милан, син;
 Агница, кћи.“

Због окупаторске забране већег окупљања, свештеници и председник општине морали су да моле немачког команданта места за одржавања литија и прославу црквене славе. Према једној молби, после службе у Покајници, поворка је ишла са црквеним заставама преко Врбице, потом до гробља и Старе општине. У подне је била закуска за госте које је позвала општина. У литији су учествовали ученици, мештани и многи гости.¹¹

Црквена слава, заветина, прослављана је 23. и 24. јуна. После службе народ се веселио уз музику на Игришту код Општине. Тада су Немци ослободили људе од кулука на градњи бункера (1942).¹²

Захваљујући утицају индустријалца Тонија Клефиша, Велика Плана је била повлашћена у односу на друге варошице и села. Немци су им дозвољавали одржавање литија, заветина, понекад и свадба.

Груби радови на храму довршени су 1944, а Биценко је осликао цркву до 1947.

⁹ Казивање некадашњег великоплањанског свештеника Мирка Видачка.

¹⁰ Историјски архив С. Паланка, Општина великопланска, з 414/1943.

¹¹ *Истио*, 18. мај 1942.

¹² *Истио*, 23. јун 1942.

* * *

Пошто је непријатељ однео црквена звона, учитељи си скинули звоно са школске звонаре и уступили га цркви, пошто је нова власт 1946. забранила да се деца звоном позивају у школу. Ово звоно је употребљавано до краја 1949, све до постављања нових звона, која су набављена у сремском Бечмену. Звона је продала Земљорадничка задруга овог села, у споразуму са тамошњим месним одбором.

Срески одбор у Великој Плани, изненађен куповином звона, истог дана је тражио изјаве свештеника Христивоја Ђорђевића и Велимира Ранковића. Председник Народног одбора је забранио подизање звона без писмене дозволе. Дозвола је добијена тек после интервенције Св. Архијерејског синода проти Милану Смиљанићу, председнику Президијума, са захтевом за његову интервенцију код Среског одбора. Звона су постављена тек у априлу 1950, после седам месеци стајања у црквеном магацину¹³.

Црква у Великој Плани коначно је освећена тек 14. јула 1952, од стране епископа браничевског Хризостома, који је претходног дана дошао возом у пратњи протођаконa Саборне цркве у Београду Будимира Шиљка и присуствовао свечаном бденију, које су служила три свештеника. Сутрадан је Епископ служио св. архијерејску литургију уз асистенцију осам свештеника и једног протођаконa, после освећења храма. Он је тада рукопроизвео јереја Христивоја Ђорђевића, пароха првог великопланског, у чин протојереја и наградио јереја Срећка Николића, пароха другог великопланског, правом ношења протске камилавке, одавши им на тај начин признање за њихов рад и труд око довршења храма, подизања парохијске канцеларије и обнове цркве Покајнице. Потом је Епископ обавио освећење ове цркве брвнаре.¹⁴

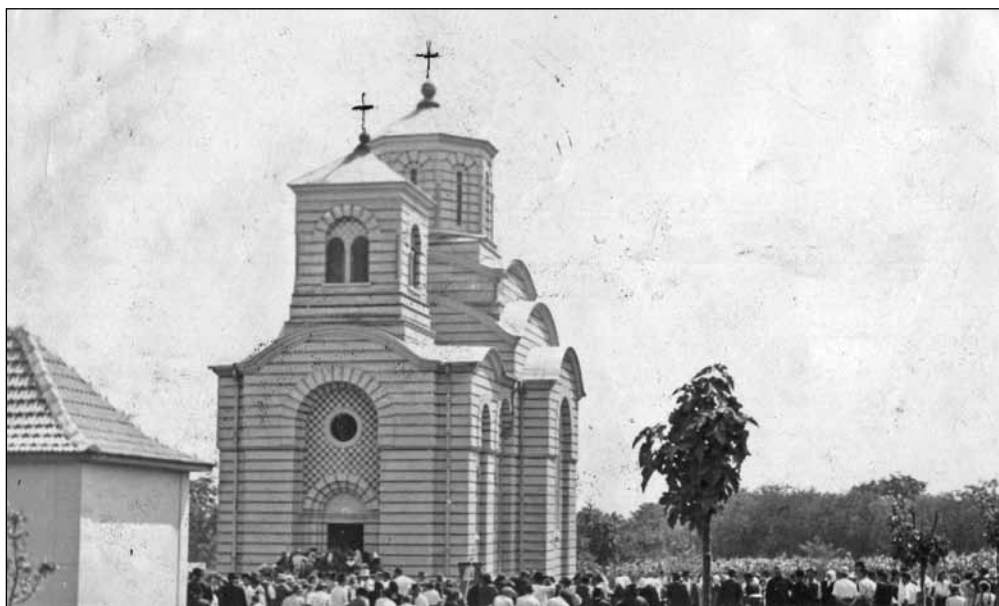
Рад нове цркве у Великој Плани почео је у тешком времену, у време немачке окупације и првим послератним годинама. Она је први пут поправљана већ од 1969. до 1972 (фарбање крова и цокле, патосање цркве). Тадашње две плањанске парохије припадале су Подунавском намесништву, од укидања Намесништва Велико Орашког (1958). Персоналне промене наступале су после смрти или пензионисања свештеника, најпре после смрти проте Богдана Тодоровића (16. март 1951), потом 1972, 1974. итд.¹⁵

Догађаји су се ређали. Издвојили смо најзначајније.
1984–1988. изградња парохијског дома.

¹³ Летопис Цркве у Великој Плани, 115–116.

¹⁴ Гласник Српске православне цркве, 10/1952.

¹⁵ У другом делу овог рада приказане су биографије плањанских свештеника.

Освећење Цркве у Великој Плани, 14. јула 1952. године

1988. обновљено уношење врбице у цркву на Лазареву суботу, у свечаној литији.

1989. свечано обележена шестогодишњица Косовске битке Светом архијерејском литургијом и свечаном академијом.

1990. живописан је нови парохијски дом. Први пут уношен бадњак у цркву.

1991. електрифицирана су црквена звона.

1992. први пут је слављен Свети Сава у школама.

1993. почетак градње цркве на гробљу и новог четворостамбеног парохијског дома.

1998. основана је четврта парохија и обновљено намесништво великопланско (намесник прота Душан Симин).

1999. била је у нашој цркви чувена икона Пресвете Богородице Тројеручице.

2001. оправка спољних зидова цркве. У новембру је почела да се предаје веронаука у школама.

2004. 3. априла освећена је новоподигнута црква св. Лазара Четвородневног на гробљу.

2006. завршено је подно грејање и постављене су нове плочице у цркви.

2008. изграђена је црква дрвнара у Етно селу код Циглане.

2011. подигнута је нова парохијска кућа у Етно селу.

Свештеници великоплански

Поповић Вучко

Вучко Поповић, јереј, први свештеник цркве Покајнице, доселио се у Стари Аџидеговац (данашње Старо Село код Велике Плана) почетком XIX века из ресавске Дубнице. Његова породица, која слави св. Арханђела, дала је још седам свештеника: Василија, Марјана, Миливоја, Милана, Милоша, Михаила и Настаса.

Свештенику Вучку Поповићу припадала је парохија од неколико села (Аџидеговац, Велика Плана, Ракинац и Радовање).¹⁶ Он је обавио опело над обезглављеним телима Карађорђа Петровића и Наума Крнара 1817. године.¹⁷

Поп Вучко је најпре служио у Жаову,¹⁸ потом у Покајници, која је изграђена 1818. Помиње се и 1825. у једном запису о покушају обнове манастира Копорина.¹⁹ Према њему, неки Стојадин из Вишевца молио је у писму кнеза Милоша да му дозволи да обнови овај манастир уз помоћ попа Вучка.

Од три Вучкова сина, два су наследила оца у свештеничком позиву и међусобно поделила парохије, Василије (1794–1842) и Марјан Поповић (1804–1848). Трећи, његов најмлађи син, Ђорђе Поповић (рођен 1805) поседовао је механу у Аџидеговцу (Старо Село). Јереј Вучко Поповић умро је између 1825. и 1831, пошто се не помиње у првим арачким тефтерима смедеревског округа. Вероватно је сахрањен у порти цркве Покајнице, до њеног јужног зида.

Поповић Василије

Василије Поповић (1794–1842), најстарији син јереја Вучка Поповића, рођен је у Аџидеговцу. Није познато где је стекао основну писменост и богословско образовање, мада можемо претпоставити да је њега и његову браћу образовао њихов отац. Богословију је вероватно учио у ослобођеном Београду, у Богословији којом је руководио учени богослов и писац Вићентије Ракић.²⁰

Василије је због потребе тадашње српске цркве, после двогодишњег школовања, 15/27. јануара 1812. рукоположен у чин јереја у Београду

¹⁶ Гавриловић, 1930, стр. 43.

¹⁷ *Исјо*.

¹⁸ Потес у Новом Селу код Велике Плана.

¹⁹ Ђорђевић, 1924.

²⁰ *Историја српског народа*, V/1, стр. 77.

од стране митрополита Леонтија.²¹ Већ тада је са оцем поделио велику ацидеговачку парохију. Стари јереј Вучко задржао је Ацидеговац и Радовање, село у формирању, те је због тога он опојао Карађорђа Петровића, некадашњег српског Вожда.²² Остали део парохије, Велику Плану, преузео је јереј Василије. Отац и син служили су и у другим ацидеговачким црквама, у Трбуш пољу и Жаову, а од 1818. и у Покајници.

Јереј Василије помиње се у тефтерима из времена прве владе кнеза Милоша Обреновића, најпре у Арачком тефтеру из 1832,²³ када је био старешина велике породице.²⁴ У овом попису мушких лица уписана су његова браћа (Марјан и Ђорђе), синови (Сретен – Срећко и Миливој) и синовци. Због тога не знамо имена попадија, Василијевих ћерки, синовица и снаја.

Према Протоколу спахијског прихода за Ацидеговац из 1835,²⁵ јереј Василије је плаћао порез за две пореске главе (за себе и сина Сртена; плаћали ожењени људи; укупно 4 гроша) и 43 оке кљука (муљано грожђе; 1 ока износила 1,28 кг). Није имао свиње на жирењу, тако да није плаћао жировницу. Нема га ни у чидучким тефтерима, као власника оваца и коза.

О. Василије није плаћао порез као и остали србијански свештеници (1839). Као порески обвезник наведен је његов син Сртен.²⁶

Парох Василије Поповић био је архијерејски намесник током тридесетих година XIX века²⁷ и на том положају остао је све до своје смрти 5. децембра 1842. у Старом Ацидеговцу.²⁸ Намесник Василије Поповић помиње се у још два документа. Године 1839. њега и његовог брата, сапароха Марјана тужио је ацидеговачки учитељ Јевтимије Славковић.²⁹ Немамо детаљније податке о овом сукобу пошто је изгубљен овај документ. Но, сигурно је да је он узроковао Славковићев одлазак из Ацидеговца. Славковић се сукобљавао и са месним свештеницима у селима шабачког округа, у Вукоњу и Бољену. У мају 1840. на њега се жалио шабачки епископ Максим због упућеног увредљивог писма Шабачкој конзисторији. Због тога је Јевта добио сурову казну: забрану учитељовања и 25 удараца

²¹ Архив Србије (АС), ДС, РН 196/1837, Списак свештенства монашког и мирског реда у целој Србији 1836. години, лист 61.

²² Потребно је знати да су Драгић Војкић и Страхињевићи, тадашњи ацидеговчани, имали имања и колибе у Радовањском лугу.

²³ АС, ЗТ – 606, Ацидеговац, др. 86.

²⁴ Неколико година пре пописа умро је јереј Вучко Поповић.

²⁵ АС, ЗТ – 198, Ацидеговац, др. 69.

²⁶ АС, ЗТ – 533, стр. 126, Ацидеговац, др. 65.

²⁷ АС, МБ, 792/36.

²⁸ Село Ацидеговац је у времену од 1830. до 1835. подељено на Стари Ацидеговац и Нови Ацидеговац и те називе су задржали све до 1937. године (данас Старо Село и Ново Село). АС, МБ, Е, 834/1842.

²⁹ АС, МПс, регистар 1838–1839, 16.

штапом (5. децембар 1840).³⁰ Чини се да он никада није искрено напустио католичанство пошто се стално сукобљавао са српским православним свештеницима.

Василије Поповић као намесник и угледни свештеник био је посланик Скупштине Кнежевине Србије. Међутим, он је 31. октобра 1842. јавио да због болести није могао да оде на заседање.³¹ Умро је већ после 35 дана. Наследио га је на парохији син Миливоје.

Поповић Марјан

Јереј Марјан Поповић (1804, Аџидеговац – 1848, Стари Аџидеговац), други син Вучка Поповића, познатог свештеника из Аџидеговца, рукоположен је 9/21. јуна 1824. у Београду од митрополита Агатангела.³² Образовање је стицао у свом селу и Покајници, свакао код свог брата и оца. Као свештеник први пут се помиње у Арачком тефтеру из 1832, када је живео са братом у истој породици.³³ Он је после три године плаћао порез за две пореске главе, за себе и млађег брата Ђорђа, имао 88 ока кљука муљаног грожђа.³⁴

О. Марјан имао је четири сина: Тому, Миљка, Милана и Михаила. Син-ћелију је добио тек 21. маја 1843. и то на половину Аџидеговца и Плана, пошто је за њу уплатио таксу његов брат Ђорђе Поповић, трговац и механџија.³⁵ Другу парохију, односно половине Аџидеговца и Плана, добио је његов синовац Миливој, син Василија Поповића.

Поповић Миливој

Миливој Поповић, јереј, млађи син свештеника Василија Поповића, рођен је 1823. у Аџидеговцу.³⁶ У браку са Петријом имао је двоје деце, Живана (рођен 1856) и Живану (р. 1853), пописану у Попису становништва и имовине од 23. септембра 1863.³⁷

Бр. 308. Маса поч. Миливоја Поповића, дившег свештеника; Живојин, син, 7 година; Живана, кћи, 9. Имање: 1 кућа, 1 штала и плац $\frac{1}{2}$ дана, 1 воћњак $1\frac{1}{4}$ дана, 1 ливада 5 коса, 3 њиве $7\frac{1}{4}$ дана, 1 виноград и 1 ледина и 1 кућа

³⁰ АС, МПс, 1840 – 152, 395.

³¹ АС, МБ, 623/1842.

³² АС, ДС, РН 196/837, Списак свештенства..., др. 62, лист 61.

³³ АС, ЗТ – 606, Аџидеговац, др. 86.

³⁴ АС, ЗТ – 198, Аџидеговац, др. 68.

³⁵ АС, МБ, 437, 440/1843.

³⁶ АС, ЗТ – 606, Аџидеговац, др. 86.

³⁷ АС, МФ – Пописна књига 1863 – 188, Аџидеговац, др. 308.

13 мотика, све у вредности 492 цесарских (аустријских) дуката. Месечни приход од интереса на капитал 4 талира.³⁸

Дакле, о. Миливој је оставио својој деци разноврсно и обимно имање, које је издавано под закуп. Живојин и Живана остали су без оба родитеља пре наведеног пописа. Живојин (1856–1867) је умро као ученик.

Миливој Поповић, клирик, после молбе протојереја Теофана Станковића, намесника смедеревског (подунавског), отпуштен је из богословије после смрти свог оца, јереја Василија Поповића, и постављен на парохију ацидеговачку (Извештај од 5. децембра 1842).³⁹ После годину дана коначно је поделио парохију са својим стрицем Марјаном Поповићем, пошто је добио синђелију на делове Ацидеговца и Велике Плане.⁴⁰ Сваком је припало по 250 домова. Умро је 18. фебруара 1861, у 41. години живота,⁴¹ што би значило да је начињена грешка у његовој години рођења у арачким тефтерима. После годину–две умрла је и попадаја Петрија.

Сретеновић (Поповић) Милош

После смрти свештеника Марјана Поповића (1848), на плањанској парохији најчешће је служио Миливој Поповић (1841–1861), а у староацидеговачкој о. Милош Ђ. Сретеновић (1823, Ацидеговац – 25. април 1898, Азања), син побожних родитеља Ђорђа Поповића (1815–1842, најмлађи син попа Вучка из Ацидеговца, власник механе и трговац свињама) и Пауне. Сваком је припало по 250 домова. Пошто Милош није био син Сретена Василија Поповића, можемо претпоставити да је добио презиме по имену даљег претка, можда по прадеди Сретену.⁴² Уосталом, о. Милош Сретеновић се потписивао са средњим словом Ђ.

Прота Милош је по свршетку основне школе, ступио у Богословију (1843), коју је завршио са одличним успехом. После кратког учитељевања, рукоположен је за ђакона 18. јула 1848, а следећег месеца за свештеника. Најпре је постављен за капелана рођаку Миливоју Поповићу (брату од стрица), свештенику староацидеговачке парохије, а после смрти о. Миливоја, добио је великоплањанску парохију, на којој је служио скоро 36 година (1861–1897).⁴³

³⁸ Објашњење старих мера: 1 дан орања (кућни плацеви, воћњаци и шљивари) износио је око 55 ари, 1 коса (ливаде, забрани, чаири и браници) 20 ари и 1 мотика (виногради и ледине) 8 ари.

³⁹ АС, МБ, 834/1842.

⁴⁰ *Истио*, 914 и 926 (1. и 11. новембар 1843).

⁴¹ Надгробни споменик Миливоја Поповића поред северног зида Покајнице.

⁴² Казивање Славише Радише Поповића, пензионера из Старог Села.

⁴³ *Весник Српске цркве*, III/1899, 255–256.

Свештеник Милош Сретеновић је у време Пописа становништва и имовине из 1863. године живео у Старом Ацибеговцу, иако је био парох великоплански. Он је тада, стар 38 година, у породици имао жену Стану (37), сина Глигорија (Глиша; Стари Ацибеговац – 3. август 1876, Велика Плана; управник пошта у Паланци и Великој Плани) и ћерке Милицу (р. 1853), Љубицу (р. 1859) и Станицу (р. 1862). Имао је велико непокретно имање, процењено на 956 аустријских дуката. Поседовао је једну кућу и помоћне зграде на плацу од једног и по дана орања, 6 њива површине 20 и по дана орања, 1 воћњак од пола дана, 2 забрана с воћем и подрумом од 26 коса, 2 винограда с воћем и једном кућом од 13 и по мотика. Његов месечни приход од покретног имања износио је 20 талира.⁴⁴

Јереј Милош је завршио „нормалну“ школу и три године богословије. Док је чекао парохију, учитељовао је у околним селима. Вероватно је погрешно уписан као Ђорђе Сретеновић у једном извештају Министарства просвете,⁴⁵ према коме је он као млади богослов радио као учитељ у Старом Ацибеговцу у школској години 1842/1843. Приликом ступања у службу он је предао сведочанство Начелству смедеревског округа.⁴⁶ Потом је радио у околним школама. Познато је да је у Лозовику био једну школску годину (1846/47),⁴⁷ пошто је у међувремену завршио богословију у Београду са „превасходним успехом“. У једном извештају из 1847. године записано је да је Милош Сретеновић родом из Ацибеговца, стар 21. годину, учитељује једну годину, владања доброг, бесплатног квартира (стан), добио огрев од ученика и као клирик има сведочанство.⁴⁸

Аутор некролога записао је о о. Милошу: „Био је пример ревновања браћи свештеника како у вршењу правила црквеног и свештено радњи, тако и угледним и уваженим држањем у грађанству.“ Гостопримљив, угостио је кнеза Милана Обреновића и неколико пута митрополита.⁴⁹

Свештеник Милош Сретеновић напредовао је у служби до протојерејског чина (1895) и намесника среза јасеничког, односно великоорашког (црвени појас и протојерејски крст).⁵⁰ Године 1899. одликован је Орденом Таковски крст петог реда (постхумно).⁵¹

⁴⁴ АС, МФ – Пописна књига 1863 – 188, окружје смедеревско, срез јасенички, Стари Ацибеговац, др. 2.

⁴⁵ Изостављено је његово име (Милош).

⁴⁶ АС, МПс, 1843, I – 44.

⁴⁷ Поповић, 1999.

⁴⁸ АС, МПс, ф. 4, р. 313/1847

⁴⁹ *Весник Српске цркве*, III/1899, 255.

⁵⁰ *Истио*.

⁵¹ *Шемањизам одликованих лица нашим и сираним орденима у Кр. Србији*, II, 1900.

Прота Милош је затечен у Великој Плани 1895, у време објављивања књиге митрополита Михаила „Православна српска црква у Краљевини Србији“, када је службовао у парохији великопланској од 460 домова.⁵²

Он је као локални лидер Напредне странке био народни посланик неколико година у Народној скупштини Кнежевине Србије, од 1869, и Окружне скупштине у Смедереву.⁵³ Имао је велику кафану у Старом Ацидеговцу, вероватно наслеђену механу од његовог оца Ђорђа Поповића, која је отворена 1802.⁵⁴ Често је организовао верске излете до оближњих манастира и цркава, најчешће у Миљков манастир.

Прота Милош преминуо је напрасно, од „парализе срца“, 25. априла / 7. маја 1898. у Азањи, на званичном послу.⁵⁵ Сахрањен је следећег дана у Великој Плани, на сеоском гробљу, уз саучешће 15 свештеника, рођака и бројних парохијана.⁵⁶

Стојановић Драгомир

Драгомир Стојановић, син свештеника добовског Благоја Стојковића (17. децембар 1846 – 8. август 1893) и Албијане, унук протојереја Стојана Стојковића и праунук свештеника Милоша Стојковића из Гложана,⁵⁷ рођен је 1868. у Витежеву. Рукоположен је за ђакон 1890.⁵⁸ Венчао се 1/13. новембра 1890. у Саборној цркви у Београду са Љубицом Поповић (1871–1932), ћерком великоплањанског поштара (управник) Глигорија Поповића (1850–1876).⁵⁹ Они су засновали бројну породицу од седам синова и две ћерке (Благоје, Милош, Јован, Страхиња, Момчило, Бранислав, Војислав и двоје деце непозната нам имена). Војислав – Воја Стојановић (1907–1986) био је учитељ Основне школе код Старе општине у Великој Плани (1945–1965). Његова супруга Вера (рођена Ђокић) предавала је историју.

О. Драгомир је као ђакон најпре службовао као писар Београдског духовног суда, потом је примио чин свештеника и постављен за пароха парохије добовске (1894),⁶⁰ затим на парохију великопланску (1897),⁶¹ на којој је остао до 1930. Одликован је црвеним појасом 1921, а после три

⁵² Наведено дело, објављено у Београду 1895. године.

⁵³ АС, НС, 1869, I, 2.

⁵⁴ Ивановић, 1988, стр. 28.

⁵⁵ Матична књига умрлих, IV, 1898, Велика Плана.

⁵⁶ *Весник Српске цркве*, III/1899, 256.

⁵⁷ Породично стабло породице Стојковић – Стојановић (Весна Ђукић).

⁵⁸ *Шемањизам Источно-православне српске њаџријаршије*, 1925, стр. 16.

⁵⁹ Глигорије – Глиша Поповић био је син проте Милоша Сретеновића из Велике Плана.

⁶⁰ *Весник Српске цркве*, III/1894, 277.

⁶¹ *Истџо*, VIII/1897, 764.

године постављен је на другу парохију великопланску (1924).⁶² Он је после смрти староацидеговачког свештеника Јована Савића (7. јул 1915) опслуживао ову парохију.⁶³

У првој послератној години, о. Драгољуб је као старешина Цркве великопланске попунио исказ о имовини црквених општина, следеће садржине:

Црква има 12 ха зиратне земље, једну ливаду, попашу и забран у црквеној порти.⁶⁴

По легату Кристијана Шеуза (Шојса), бившег индустријалца Кланице, од 5. маја 1914. за подизање нове цркве у средини Велике Плана црква има 1 000 динара, из легата је предато на руковање Земљорадничкој задрузи. Има само две старе куће од слабог материјала.⁶⁵

Свештеник Драгољуб Стојановић умро је 22. марта/4. априла 1931. у Великој Плани. Сахрањен је после два дана на плањанском гробљу. Опојао га сапарох Милорад Н. Димитријевић, свештеник друге парохије великопланске.⁶⁶

Јовановић Божидар

Божидар Јовановић, јереј, помиње се само једанпут у историјским изворима и то у Епархији браничевској. Он је био родом из Пожаревца. Као студент четвртог курса Кијевске Духовне академије рукоположен за ђакона 2/14. марта 1890, а за свештеника после два дана.⁶⁷ Дошао је у Велику Плану 1905, на новоосновану другу парохију великопланску као њен први парох. На овој парохији остао је само две године, до 1907.⁶⁸

Зечевић Јован

Јован Зечевић, рођен 1854. у Босни, јереј од 1880, протојереј од 1887, дошао је у Србију 1897. и постављен на парохију војштанску (село Војска, округ моравски), после смрти јереја Миленка Димитријевића.⁶⁹ Дошао је у Велику Плану 1907, након одласка Божидара Јовановића. Током аустро-угарске окупације опслуживао је упражњену парохију староацидеговачку (1916–1917).

⁶² Гласник Српске православне епархијаршије, 1924.

⁶³ Матична књига умрлих Цркве староацидеговачке, 1915.

⁶⁴ Исказ се односи на Покајницу.

⁶⁵ Архив Југославије, 69, 82, 131.

⁶⁶ МКУ, Велика Плана, VII, 1921.

⁶⁷ Весник Српске цркве, IV/1890, 405.

⁶⁸ Ивановић, 2001, стр. 198.

⁶⁹ Шемањизам источно православно Српске епархијаршије, 1925, 16; Весник Српске цркве, VIII/1897, 765.

Прота Јован Зечевић није имао велики приход у Великој Плани, тако да је 6. августа 1923. тражио додатак на скупоћу.⁷⁰ Последњи пут се помиње у овој варошици 6. марта 1925, када је патријарховом одлуком као стар и болестан свештеник добио капелана, свештеника Милорада Димитријевића.⁷¹

Димитријевић Милорад

Милорад Димитријевић, син Нестора (бравар) и Стане Димитријевић, рођен је 25. августа 1898. Завршио је 4 разреда основне школе, 4 разреда гимназије и Богословско-учитељску школу у Призрену (4 године). Положио је учитељски испит зрелости 1920. Оженио се 1. октобра 1922. у Азањи са Лепосавом Димитријевић из Велике Планае и са њом је имао две ћерке, Стану (рођена 1923) и Радмилу (р. 1930). Рукоположен је у чин ђакона 15/28. фебруара, а у чин презвитера следећег дана 1925. у београдској Саборној цркви од стране патријарха Димитрија. Најпре је службовао у Београдском Духовном суду, потом као учитељ у Лазници и Азањи.⁷² Већ наредних дана постављен је за капелана старом проти Јовану Зечевићу, на другој парохији великопланској.⁷³ Постављен је за сталног пароха на истој парохији 7. маја 1928.⁷⁴ Био је старешина цркве до 25. априла 1932, када је као млађи разрешен ове дужности и постављен прота Богдан Тодоровић.⁷⁵ Остао је у Великој Плани све до 2. фебруара 1934, када је постављен за секретара Црквеног суда у Пожаревцу.⁷⁶ Одлуком Св. Архијерејског Синода од 1. октобра 1942. постављен је за црквено-судског тужиоца у Пожаревцу. После две и по године, 1/14. марта 1945. поново је постављен за секретара–референта Црквеног суда. На последњој служби остао је до одласка у пензију 16. јуна 1954. Умро је 30. јула 1956. и истог дана сахрањен на Пожаревачком гробљу.⁷⁷

Прота Милорад је као учитељ у Лазници 1921. основао грађевински одбор за подизање цркве. Основао је и две подружине Српског пољопривредног друштва, у Лазници и Азањи. Био је секретар у оба одбора и редовни члан Главног одбора у Београду. Као свештеник у Великој Плани оградио је црквену порту и подигао нову дрвену звонару у цркви Покајници (1931). Основао је одбор за подизање цркве у истој варошици

⁷⁰ Архив Југославије, 69, 202, 323, 3.

⁷¹ Историјски архив С. Паланка, Општина В. Планска, XXV, 1 359/1925.

⁷² Епархија браничевска, Досијеи, I, 47.

⁷³ *Гласник СПП*, бр. 5, 1/14. март 1925, 66; Историјски архив С. Паланка, Општина В. Планска, XXV, 1 359/1925.

⁷⁴ Архив Југославије, 69, 195, 316, Д.

⁷⁵ *Службени Весник Православне епархије браничевске*, бр. 3 и 4, 31. јули 1932, 21.

⁷⁶ *Браничевски весник*, 2. књ., 2. св., 1934, 84.

⁷⁷ Епархија браничевска, Досијеи, I, 47.

(1928). Био је председник Црвеног крста, Здравствене задруге, Књижнице и читаонице, спортског клуба „Морава“ и Певачког друштва у Великој Плани.⁷⁸

Као благајник црквене општине у Пожаревцу, о. Милорад је оправио стару и нову цркву и у новој је увео електрично осветљење. Поправио је и проширио црквену кућу. Код старе цркве поставио је нову бетонску стазу. Он је због тога неколико пута одликован: црвеним појасом (1934), протском камилавком (1937), набедреником (1939), протским чином (1941) и нап-рским крстом (1955), тако да је пензионисан чином протојереј-ставрофор.

Савкић Александар

Александар Савкић, рођен 1893. у Свилајнцу, рукоположен је за свештеника 1919.⁷⁹ Службовао је на неколико парохија: седларској (1919–1922), првој кушиљевској (1922 – 26. април 1929),⁸⁰ дрежанској (крај априла 1929 – 1/14. мај 1934)⁸¹ и другој великопланској (1934–1939).⁸²

Јереј Александар припадао је радничком покрету. Он је као кушиљевачки парох, 13/26. децембра 1925. кажњен са седам дана епитимије због садржине прогласа, који је као републикански кандидат за народног посланика, штампао и растурао народу, а чија садржина „није приличила достојанству једног православног свештеника.“⁸³ Потом је 1934. кажњен истом казном.⁸⁴ Ипак, ове казне му нису сметале да напредује у служби. Најпре је одликован правом ношења црвеног појаса (1934),⁸⁵ потом је унапређен из групе VII/1 у групу VI/2 (1934).⁸⁶ Живео је са попадијом Загорком – Гором. Удавио се у Великој Морави код Велике Плана 3/16. јула 1939.⁸⁷ Сахрањен је на новоселском гробљу Жаову.

Тодоровић Богдан

Богдан Тодоровић, син угледних домаћина Милосава и Миленије Тодоровић, рођен је 26. октобра 1882. у Старом Ацибеговцу.⁸⁸ Завр-

⁷⁸ *Истио*.

⁷⁹ *Шемањизам Источно православног српског патријаршије са йодацима за 1924. йодину*, 73.

⁸⁰ *Гласник СПП* за 1922. г., бр. 9, 137.

⁸¹ Архив Југославије, 69, 201, 322, С.

⁸² *Браничевски весник*, II, св. 2, 1934, 84.

⁸³ *Гласник СПП*, бр. 6, 15/28. март 1926, 84.

⁸⁴ *Браничевски весник*, II, св. 1, 1934, 41.

⁸⁵ *Истио*, св. 2.

⁸⁶ *Браничевски весник*, март–април, 1939, 88.

⁸⁷ *Истио*, мај–јуни–јули 1939, 152.

⁸⁸ Родослов староселске фамилије Тодоровић (слава Свети првомученик и архиђакон

шио је основну школу у родном селу, нижу гимназију и богословију у Београду (1903).⁸⁹ Прва теолошка сазнања добио је од староселског свештеника Јована Савића у основној школи и новој староселској цркви. По одслужењу војног рока, постављен је за учитеља у селу Барич код Хомоља (1903–1905). По свом захтеву премештен је у радовањску школу, где остаје до 1908. Из Радовања одлази за чиновника (практикант) Духовног суда у Београду.⁹⁰ Крајем јануара 1910. патријарх Димитрије га рукоположи за ђакона, а после три дана за свештеника и поставља га за пароха друге крњевачке парохије (11. фебруар 1910 – 22. април 1919), где остаје до 1914.⁹¹ По потреби рата ступа за војног свештеника VIII пешадијског пука III позива Дунавске дивизије. Преко Албаније одлази у Солун. На Солунском фронту обављао је службу, старао се о гробљима и споменицима, наших палих ратника. Тамо је својим говорима храбрио српске војнике и официре. Пред повлачење из Србије (1915) он је црквене протоколе и старе књиге из Крњева сакрио и тако их сачувао од унуштења.⁹²

Свештеник Богдан је по повратку у Србију кратко служио у Крњеву, до 22. априла 1919, када је дошао на парохију староацибеговачку. Великој помоћ пружио је крњевачком учитељу Стевану Крстићу, пре свега у обнављању школства и окупљању ђака. Због своје добротe и вредноће оставио је лепу успомену у сваком месту где је радио. Сиromашне је и новчано помагао. Заузимао се да удовице и сирочад добију ратну одштету.

Поп Богдан у Старом Ацибеговцу остаје пуних 13 година, до 1932. У школи је предавао веронауку. Школски надзорник Миливој Гавриловић, завичајни историчар, написао је о њему једну похвалну реченицу: „У цркви служи смерно и побожно Богу и народу угледни свештеник Богдан Тодоровић.“⁹³

Прота Богдан је 25. априла 1932. премештен за пароха прве парохије у Великој Плани, где остаје све до своје смрти. Истог дана постављен је за старешину цркве велико планске.⁹⁴ Летопис великоплањанске цркве пружа нам о њему следеће податке: „Своју службу вршио је редовно како у цркви тако у грађанству, школи и војсци. Он је као велики Србин целог свог века неуморно радио за добро свог народа, за слогу и јединство Православне цркве.“⁹⁵ Због тога је неколико пута награђен, најпре црвеним

Стефан).

⁸⁹ Ивановић, 2001, стр. 365.

⁹⁰ *Истио*.

⁹¹ *Весник Српске цркве*, св. I/1910, 96.

⁹² Летопис крњевачке цркве, I.

⁹³ Гавриловић, 1930, стр. 50.

⁹⁴ *Службени весник ѱравославне еѱархије браничевске*, бр. 3 и 4, 31. јули 1932, 21.

⁹⁵ Летопис цркве у Великој Плани, I.

појасом на Васкрс 1921, поводом успостављања Патријаршије.⁹⁶ Потом је 7. октобра 1933. одликован правом ношења протске камилавке у знак заслуге за подизање цркве у Радовању (Црква Захвалница у Радовањском лугу).⁹⁷ После три године, 16. августа 1936. о. Богдан је као парох друге парохије великопланске у лозовичкој цркви добио звање протојереја.⁹⁸ У септембру 1935. улази у Управни одбор Епархије браничевске.⁹⁹ Године 1940. постављен је за архијерејског намесника среза великоорашког.¹⁰⁰ Његовом заслугом подигнута је великоплањанска црква која је посвећена светим апостолима Вартоломеју и Варнави. Богданов успешан рад заштитиле су црквене, грађанске и војне власти, па га наградише бројним одликовањима: Медаљом за храброст, Орденом Светог Саве, Напрсним крстом и другим. Као солунац носилац је Албанске споменице. Запамћен је и као добар говорник. Многе говоре је написао, а најлепши су му они о Видовдану. Припадао је Демократској странци. Био је утицајни члан Одбора за подизање Цркве захвалнице.

Прота Богдан је живео са супругом, попадијом Анђелијом, Анђом, која је родила осморо деце: Милорада (Миле Попов, 1908–1979), Александра (1910–1941), Јелену, Милену, Љубинку, Наду, Светомира (Шућа, 1921–1945) и Миливоја (Мића, 1923–1988). Умро је 16. марта 1951, а сахрањен је после два дана на староселском гробљу Ђерам.

Ђорђевић М. Христивоје

Христивоје М. Ђорђевић, син земљорадника Милована и Драгиње, рођен је 28. септембра 1906. у јасеничком селу Мраморцу. Основну школу је завршио у родном селу, нижу гимназију у Паланци (1926), а богословију са пет година у Призрену.¹⁰¹ Десетог августа 1930. венчао се у Паланци са Загорком Барјактаревећ из Велике Планае и потом је са њом имао троје деце: Олгицу (р. 1932), Милана (1933) и Агницу (1941).¹⁰²

О. Христивоје је рукоположен у чин ђакона 4. јануара 1932. у манастиру Раковици од стране епископа Митрофана, а у чин презвитера 12. јула 1934. у Храму Св. апостола Петра и Павла у Топчидеру, од стране епископа Викентија, председника Црквеног суда у Београду. Прво је радио као вероучитељ (катихета) у Паланачкој гимназији, потом као ђакон у Паланачкој цркви (1932–1934). Службовао је на неколико парохија: другој

⁹⁶ *Гласник СПП*, бр. 23, 1/14. децембар 1921, 398.

⁹⁷ *Браничевски весник*, I/4 (1933), 198.

⁹⁸ *Исјо*, август–септембар 1936, 183.

⁹⁹ *Браничевски весник*, јун–јули 1935, Службене вести.

¹⁰⁰ *Гласник СПЦ*, децембар 1940, 459.

¹⁰¹ Епархија браничевска, Досијеи, 83.

¹⁰² Казивање Олгице Ђорђевић.

баћевачкој (Баћевац у Посавини, од 1934), трећој велико планској (од 1936), другој велико планској (од 25. маја 1941) и првој велико планској (од 31. марта 1951, после смрти проте Богдана Тодоровића), од регулације парохија у црквеној општини велико планској, од 5. августа 1959, поново на њеној другој парохији. Пензионисан је 1. септембра 1972.¹⁰³ Умро је 30. децембра 1990. у Великој Плани. Сахрањен је на плањанском старом гробљу.¹⁰⁴

Прота Христивоје се истицао и у културном и јавном раду, због чега је више пута одликован. Био је активни члан Црвеног крста, вишегодишњи председник месног одбора, а и члан среског одбора.¹⁰⁵ Он је са осталим плањанским свештеницима организовао помоћ својим сиромашним грађанима, непосредно, преко општинских (варошких) органа или „Сиротињске наде“, хуманитарног друштва. Запамћен је и као дугогодишњи старешина Соколске чете (до априла 1941) и један од иницијатора за њено оснивање. Основао је и соколску чету и у Баћевцу. Од свог доласка у Велику Плани па све до почетка рата (1936–1941) радио је као наставник Занатско-трговачке школе, у којој је предавао веронауку, математику и трговачко законодавство.¹⁰⁶

О. Христивоје је заслужан за завршетак градње нове цркве у Великој Плани и обнављање Покајнице. Оградио је порту и засадио је дрвећем. Године 1952. подигао је конак-канцеларију покрај нове цркве и звонару код Покајнице. Купио је звона за нову цркву. Ово је постигнуто углавном добровољним прилогом грађана. Поред тога, он је и због доброг односа према парохијанима одликован црквеним одликовањима: црвеним појасом (1942), протском камилавком (1952) и протојерејским чином (1952). Од 20. марта 1951. па све до његовог укидања.¹⁰⁷

Николић Срећко

Срећко Николић, син баштована Столета и Стане Николић, рођен је 6. фебруара 1913. у Призрену, Завршио је 4 разреда основне школе, 4 разреда гимназије (1928) и шест разреда богословије у Призрену (1934) и Православни богословски факултет у Београду (1952). Практични испит је положио 6. октобра 1938. у Штипу. После венчања са Живком (рођена Крстић) из Призрена (12. мај 1935), исте године је рукоположен за ђакона у Храму св. арх. Гаврила у Леснову (16. мај) и презвитера у Храму Успенија

¹⁰³ Епархија браничевска, Досијеи, 83.

¹⁰⁴ Надгробни споменик о. Христивоја Ђорђевића.

¹⁰⁵ Летопис Цркве у Великој Плани.

¹⁰⁶ *Истио*.

¹⁰⁷ Досијеи, 83.

Пресвете Богородице у Злетову (17. мај), оба пута од стране епископа злетовско-струмичког др Симеона.¹⁰⁸

Први пут је ступио у службу у својству пароха новоселског у Епархији злетовско-струмичкој 20. јуна 1935. Потом је 27. јуна 1941. дошао на другу парохију марковачку.¹⁰⁹ После 11 година, 22. јануара 1952. премештен је за пароха друге парохије великопланске.¹¹⁰ Није се дуго задржао у Великој Плани, само до 31. децембра 1954, када је премештен по молби за привременог пароха четвртог параћинског.¹¹¹ Потом је 14. марта 1956. премештен за пароха другог параћинског. На овој парохији је остао све до своје смрти (1962).

Прота Срећко је током свог службовања основао књижницу и читаоницу, засадио воћњак на црквеном имању и поправио чесму код парохијског дома у Новом Селу код Струмице, оградио црквену порту и спремио целокупан материјал за градњу црквене куће у Марковцу.¹¹² Његов рад је награђен одликовањима: правом ношења црвеног појаса (1947) и протске камилавке (1952) и чиновима протонамесника (1958)¹¹³ и протојереја (1961).¹¹⁴

О. Срећко Николић умро је 29. јула 1962. у Ћупријској болници. Сахрањен је наредног дана у Параћину.¹¹⁵

Крупезевић Владислав

Владислав Крупезевић, протојереј ставрофор, син Велимира и Љубице, рођен је 17. августа 1938. у Великој Крсни. Потиче из угледне фамилије која је дала десетак просветних радника, официра и свештеника, поред о. Владе још четири свештеника (Војислав, Матеја, Никола и Радисав), по једног ђакона (Жика) и богослова (Јаков).¹¹⁶

О. Влада је завршио основну школу и нижу гимназију у свом родном месту. Петоразредну богословију „Свети Сава“ уписао је у манастиру Раковици, а по одслужења војног рока дипломирао је у Београду (1960). Епископ Хризостом рукоположио га је у пожаревачкој Саборној цркви најпре

¹⁰⁸ Епархија браничевска, Досијеи, 111.

¹⁰⁹ Летопис марковачке цркве, 5.

¹¹⁰ *Исјо*.

¹¹¹ Летопис цркве велико планске, I, 142; *Гласник СПЦ*, I – II/1955, 2.

¹¹² Досијеи, 111.

¹¹³ *Гласник СПЦ*, III–IV/1959, 30.

¹¹⁴ *Исјо*, II/1962, 65.

¹¹⁵ Досијеи, 111.

¹¹⁶ Казивање о. Владислава Крупезевића.

за ђакона, а наредног дана за презвитера у истој цркви и поставио га за пароха александровачког (5. децембар 1960).¹¹⁷

Свештеник Владислав је много урадио у поморавском Александровцу за непуних пет година: окончао спор са наследницима завештане куће цркви, средио имовинско стање црквеног земљишта, администрацију и архиву, обновио цркву (од априла 1963. до априла 1964; дојење торња, оправка олука, промена пода и друго) и озидео црквену ограду 75 м дужине.¹¹⁸

Црквени одбор је срдечно испратио о. Владу, пре свега због његове марљивости и доброг односа према парохијанима.¹¹⁹

После одласка о. Драгољуба Момировића из Милошевца, 9. маја 1965. протојерејски намесник Милан Благојевић извршио је примопредају дужности пароха и увео у дужност новопостављеног пароха о. Владислава.¹²⁰

На иницијативу о. Владе, обновљена је милошевачка црква и њен иконостас (1969) и рад Црквено-певачког друштва „Морава“ у Милошевцу (1969). Са црквеним одбором основао је Фонд за изградњу цркве у Трновчу, по одобрењу Патријаршијског управног одбора Српске православне цркве. Организовао је прославу стогодишњице светог храма у Милошевцу (8. септембар 1970).¹²¹

Прота Владислав је 1. фебруара 1973. премештен на другу парохију у Великој Плани, потом 1. новембра 1974. на прву парохију у истом граду. Био је и старшина Цркве св. ап. Вартоломеја и Варнаве. Радио је и ту на обнови цркве и изградњи парохијског дома.¹²² Служио је у Великој Плани до одласка у пензију (1991), односно до разрешења дужности в.д. пароха 15. августа 1992.¹²³

Црквене власти су наградиле његову ревносну и добру службу црквеним појасом (1967), чиновима протонамесника (1972) и протојереја (1978). На празник Мале Госпојине, 21. септембра 2002, у цркви у Великој Плани, епископ браничевски г. др Игнатије одликовао га је највишим свештеничким одликовањем — правом ношења напрсног крста, после одлуке Светог архијерејског синода Српске православне цркве.¹²⁴

¹¹⁷ Гласник СПЦ, I/1961, 3.

¹¹⁸ Споменица парохије александровачке, 29.

¹¹⁹ Истѿо.

¹²⁰ Летопис Цркве Рођења Пресвете Богородице у Милошевцу, 26; Гласник СПЦ, V/1966, 174.

¹²¹ Казивање проте Владислава Крупежевића; Архив Епархије браничевске, Досијеи свештеника, 176; Лекић, 2001, 55; Ивановић, 2009, стр. 247–248; Ивановић, 2011, стр. 228–229.

¹²² Гласник СПЦ, II/1974, 29 и I/1975, 4.

¹²³ Досијеи, 176.

¹²⁴ Казивање протојереја ставрофора Владислава Крупежевића; Гласник СПЦ, II/1973, 28; Хроника догађања у богоспасаваној Епархији браничевској, 2002, стр. 169.

Прота Владислав од 1960. живи у браку, са Јагодом, рођеном Лукић из Велике Крсне (р. 1943) и са њом има двоје деце, Љиљану (1961) и Драгана (1964). По пензионисању, прота Владислав недељама и празницима служи у задужбини Светог деспота Стефана Лазаревића, средњовековном манастиру Копорину.

Вуковић Михаило

Михаило Вуковић, протојереј, син Стеванов и Радин, рођен је 16. октобра 1908. у Лушцу (срез Беране; братство Вуковића у Васојевићима). Завршио је основну школу, 4 разреда гимназије у Берану (Црна Гора), петоразредну богословију на Цетињу у две године Филозофског факултета у Београду.¹²⁵ После женидбе са Златаном Лакићевић из Берана (1933), рукоположен је у чин ђакона 23. јуна 1934, а следећег дана у чин презвитера, оба пута у Придворној капели у Сремским Карловцима од стране епископа браничевског др Венијамина.¹²⁶ Практични испит је положио 21. августа 1939. Био је парох у хомољским селима Близнаку (од 7. јуна 1934)¹²⁷ и Сигама (од 29. децембра 1937, стални парох 1939–1940. сигачке парохије). Пред Други светски рат, 4. новембра 1940. премештен је у Шекулар (Епархија црногорско-приморска), потом у Беране (од 26. септембра 1942, помоћник намесника) и Каменици код Пожеге.¹²⁸ Одлуком архијерејске власти враћен је у клир Епархије браничевске и постављен за пароха ракиначког 1945. У Ракинцу је остао седам година, до 16. марта 1952, када одлази на другу парохију марковачку.¹²⁹ Потом је службовао у Великој Плани, најпре као привремени парох друге парохије велико планске (од 31. децембра 1954), потом као парох прве парохије исте црквене општине (од 5. августа 1959). Разрешен је активне службе 31. октобра 1974 (пензионисан). Умро је 28. јула 1986. Са супругом Златаном оставио је три сина: Звонимира (р. 1936), Зорана (1940) и Стевана (1944).¹³⁰

Прота Михаило је већ од почетка службе оставио леп утисак. Према једном запису, он је као близначки парох, „иако млад и неискусан, ипак омиљен међу парохијанима и друговима због свог држања и савесног рада. Кресе све га врлине које треба да има један човек и свештеник.“¹³¹ За време своје службе подигао је цркву у близначкој парохији, реновирао цркву у Каменици (арх. Намесништво пожешко Епархије жичке) и кров на ракиначкој цркви, изградио црквени конак код ракиначке Црквине

¹²⁵ Епархија браничевска, Досијеи свештеника, 106.

¹²⁶ *Браничевски весник*, јули–август, 1934, 25.

¹²⁷ *Истио*, новембар–децембар 1940, 283.

¹²⁸ *Истио*.

¹²⁹ Досијеи, 106.

¹³⁰ *Истио*.

¹³¹ *Браничевски весник*, новембар–децембар 1935, 200.

за преноћиште верника у младим недељама. У Ракинцу је изградио и зимску кухињу са два одељења и друге просторије за домаћинство пароха уз парохијски храм.¹³² Два пута је одликован у Епархији браничевској: црвеним појасом (1940) и протојерејским чином (1961).¹³³

Радојевић Милосав

Милосав Радојевић, протојереј ставрофор, син Атанасија и Илинке, рођен је 25. децембра 1948. у Дубници код Свилајнца. Завршио је осмогодишњу школу у родном селу, петоразредну богословију у Београду (1969) и руски Православни богословски институт светог Сергија у Паризу (1974).¹³⁴ Рукоположен је за ђакона 29. септембра 1974. у манастиру Манасији, а сутрадан у истом манастиру за презвитера, оба пута од епископа Хризостома. Већ 1. октобра исте године постављен је за привременог пароха другог великопланског. Уведен је у дужност после месец дана.¹³⁵ Последњег дана исте године постављен је за секретара Управног одбора Црквене општине у Великој Плани.¹³⁶

О. Милосав, свештеник с високом богословском спремом стеченом у иностранству, премештен је 1992. за пароха првог великопланског.¹³⁷ Потом је даље напредовао у служби: члан Црквеног суда Епархије браничевске (1999),¹³⁸ заменик члана Епархијског савета (2000),¹³⁹ старешина гробљанске цркве св. Лазара четвородневног у Великој Плани итд.¹⁴⁰

Црквене власти наградиле су о. Милосава црквеним одликовањима јер се истицао вредним радом са децом и омладином, помагао рад братава хришћанске заједнице у Поморављу, са својим парохијанима украсио портал своје цркве мозаичком иконом светих апостола Вартоломеја и Варнаве (изнад западних врата, 1981, рад академског уметника Мил. Младеновића из Београда), најпре правом ношења црвеног појаса. Прво одликовање му је уручено у капели светог деспота Стефана Високог у Манасији (1984)¹⁴¹ Потом га је Епископ браничевски Хризостом одликовао чином протонамесника (1989).¹⁴² После пензионисања о. Владислава

¹³² Досијеи, 106.

¹³³ *Исџо*.

¹³⁴ *Исџо*, 254.

¹³⁵ *Гласник СПЦ*, I/1975, 4.

¹³⁶ *Летопис Цркве у Великој Плани*, II, 4.

¹³⁷ *Гласник СПЦ*, 9. септембар 1993, 171.

¹³⁸ *Исџо*, VI/2000, 121.

¹³⁹ *Исџо*, VII/2001, 155.

¹⁴⁰ *Исџо*, III/2005, 75.

¹⁴¹ *Исџо*, II/1985, 31.

¹⁴² *Исџо*, III/ 1990, 52; *Летопис Цркве у Великој Плани*, II, 24.

Крупезевића, 14. августа 1992, о. Милосав је као протојереј постављен за првог пароха великопланског,¹⁴³ а као протојереј ставрофор 1. децембра 2008. премештен у Београд, на другу парохију Цркве Светог Вазнесења Господњег.¹⁴⁴ За време његовог службовања у Великој Плани улагао је пуно труда како на верском тако и на материјалном пољу. Тада је изграђено неколико верских објеката: црквена сала са канцеларијама, парохијски дом, Црква на гробљу итд. Активно је радио на развијању и унапређењу литургијског живота цркве у свом граду. Учинио је много и на духовном развоју црквене општине. Треба истаћи његов изванредан однос према парохијанима, рад на организовању екскурзија, предавања, веронауци и прослава.

Прота Милосав живи у браку са Миланком (рођена Тирнанић 19. децембра 1950. у Крњеву, од оца Милије и мајке Јулијане). Њихове ћерке Ана (р. 1975, завршила Институт теолошки у Београду) и Марија (р. 1976, завршила Учитељски факултет) имају своје породице.

Видаковић Србо

Србо Видаковић, рођен 2. јула 1952. у селу Растошници код Зворника, од оца Саве и мајке Босиљке. Учио је петогодишњу богословију у манастиру Крки (завршио са великом матуром 1977). Рукоположен је за ђакона у Шибенику 14. јануара 1975. и презвитера следећег дана у истом граду. Најпре је службовао у Мартин Броду. Добија чин протонамесника 1982. Потом је био архијерејски намесник у Епархији далматинској од 1982. до 1992. Живео је у браку са попадијом Милицом (р. Модраковић; из села Пожарница код Тузле, од оца Српка и мајке Јевдокије; рођена 1956). Њихова деца су Александар (свештеник, р. 1979. у Бихаћу) и Александра (р. 1979. у Бихаћу).¹⁴⁵

О. Србо је 1992. примљен у сvezу клира Епархије браничевске. Дошао је 15. августа из Епархије зворничко-тузланске, из парохије скугрићке.¹⁴⁶ Постављен је за привременог пароха другог великопланског.¹⁴⁷ Умро је 1. јуна 1994. Сахрањен је на гробљу у Великој Плани следећег дана, после свечаног опела на коме су чинодејствовали митрополит дабробосански, привремени администратор Епархије браничевске епископ банатски Хризостом и бројно свештенство и народ.¹⁴⁸

¹⁴³ Наведени летопис, II, 30.

¹⁴⁴ *Исјео*, II, 1. децембар 2008; *Шемајизам Архиепископије Београдско-карловачке*, 2012, 13.

¹⁴⁵ Казивање попадије Милице; Епархија браничевска, Досијеа, 314.

¹⁴⁶ *Гласник СПЦ*, 9. септембар 1993, 172.

¹⁴⁷ *Исјео*, 171.

¹⁴⁸ Летопис Цркве у Великој Плани, II, 34; Епархија браничевска, Досијеа, 324.

Видачак Мирко

Мирко Видачак је рођен 3. новембра 1960. у Зеници (Босна и Херцеговина). После завршене основне школе, учио је у Призренској богословији (1982), а затим студирао на Богословском факултету (дипломирао 2002). Оженио се Бранком, рођ. Матић, из Београда. У чин ђакона је рукоположен 6. априла 1990, а наредног дана у чин свештеника. Најпре је службовао у Босни и Херцеговини, у Бусовачи и Биљешеву, те после две године са супругом долази у Србију, као прогнана лица у Крежбинац код Параћина. Имају троје деце: Николу (студент Богословског факултета), Петра (ученик средње школе) и Марију (студент).

Нови епископ Епархије браничевске г. др Игнатије поставио је крајем августа 1994. о. Мирка за новог пароха другог великопланског.¹⁴⁹ Одликован је чином протонамесника 24. јуна 2005, на црквеној слави у Великој Плани од стране епископа Игнатија.¹⁵⁰ Првог јануара 2007. пресељен је у Лозовик, на прву парохију лозовичку,¹⁵¹ потом, 3. марта 2008. у Београд, по молби за пријем у Београдско-карловачку архиепископију, на другу парохију при Цркви Св. кнеза Лазара Архиепископског намесништва београдског другог (протојереј).¹⁵²

Тирнанић Зоран

Зоран Тирнанић, син протојереја Првослава и Небодарке, рођен је 7. фебруара 1953. у Крњеву. Похађао је осмогодишњу школу у Крњеву, Жагубици и Шетоњу и петоразредну богословију у Београду (1974). Са супругом Драганом (рођена 1955. у Крњеву, у породици Ђулић; венчани 6. јуна 1976. у Крњеву) има двоје деце, Марију (р. 1977; завршила Богословски факултет; предаје веронауку у Пожаревцу; живи у браку са пожаревачким свештеником Владимиром Кочабером) и Марка (р. 1980, студент Богословског факултета).¹⁵³

О. Зоран је рукоположен у чин ђакона 13. јула 1976. у Саборној цркви у Пожаревцу, а после пет дана у Салаковцу, у Храму свете великомученице Марине, оба пута од стране епископа браничевског Хризостома. Најпре је служио у Великом Лаолу, у Цркви Светих апостола Петра и Павла (1976–1996).¹⁵⁴ Обновио је споља цркву, помоћну зграду и црквену салу у Великом Лаолу, подигао нову цркву, црквену салу и помоћну зграду

¹⁴⁹ Летопис Цркве у Великој Плани, II, 34.

¹⁵⁰ *Истио*, II, 45.

¹⁵¹ Летопис цркве лозовичке, II, 207–208.

¹⁵² *Шемањизам Архиепископије београдско-карловачке*, 2012, 20.

¹⁵³ Казивање о. Зорана Тирнанића; Летопис Цркве у Великој Плани, II, 34.

¹⁵⁴ *Гласник СПЦ*, I/1977, 5.

у Крвију. Обновио је и цркву у Близнаку и конак манастира Решковице код Ждрела.¹⁵⁵

Протонамесник Зоран Тирнанић премештен је 1. јула 1996. из Великог Лаола у Велику Плани, где је постављен за пароха трећег великопланског, старешину цркве и председника црквене општине, пошто је вршилац ових дужности прота Милосав Радојевић замолио надлежног епископа да од истих буде ослобођен. Потом је у Великој Плани урађена фасада цркве (2002) и спољна фасада новог црквеног дома (2003), изграђена Црква дрвнара у Етно селу код великоплањанске циглане (2008).

О. Зоран је одликован правом ношења црвеног појаса, чиновима протојереја (1997)¹⁵⁶ и протојереја ставрофора и правом ношења напрсног крста (2010).

Симин Душан

Душан Симин, син Жарка Симића и Живке (рођена Брзић), рођен је 4. септембра 1948. у Каћу код Новог Сада. Завршио је богословију св. Арсенија у Сремским Карловцима (1969) и Богословски факултет у Београду (1974). Оженио се Даницом Ристић из Сремских Карловаца (1976) и са њом има ћерку Александру (р. 1977), која је попадија о. Владана Петковића.

О. Душан је рукоположен у чин ђакона 19. децембра 1976. у Сремским Карловцима, а у чин протођакона 10. фебруара 1986. у Сремској Митровици. Чин свештеника и одликовање протонамесника добио је 26. октобра 1987. у сремском манастиру Јазак. Чином протојереја је одликован 13. јула 1991. у Петроварадину. Као суплент радио је у Богословији у Крки (1973–1974), а од 1976. у Богословији у Сремским Карловцима.¹⁵⁷ Био је секретар Епархије сремске, потом је опслуживао парохију петроварадинску (од 5. новембра 1987), затим парохију у Буковцу (од 20. септембра 1991), а од 1994–1996. предавао је у Богословији у Сремским Карловцима.¹⁵⁸ Одлуком епископа сремског од 5. јула 1996. добио је канонски отпуст, а одлуком епископа браничевског од 1. августа исте године прешао је у сvezу клира Епархије браничевске и постављен за привременог пароха у Липама. Првог септембра 1998. постављен је за пароха четврте парохије у Великој Плани и архијерејског намесника великопланског.¹⁵⁹ Одликован је чином протојереја ставрофора и правом ношења напрсног крста на светој

¹⁵⁵ Казивање проте Зорана Тирнанића.

¹⁵⁶ *Гласник СПЦ*, V/1998, 85.

¹⁵⁷ Епархија браничевска, Подаци за Шематизам Епархије браничевске, Црква у Великој Плани; *Гласник СПЦ*, X/1991, 198.

¹⁵⁸ Епархија браничевска, Досијеи, 355.

¹⁵⁹ Летопис Цркве у Великој Плани, II, 37.

арх. литургији 25. маја 2003. у Великој Плани.¹⁶⁰ Раније, 22. новембра 1999, одлуком Епископа браничевског постављен је за црквеног тужиоца ове епархије.¹⁶¹

Стојановић Обрен

Обрен Стојановић, од родитеља Пера и Данице, рођен је 11. фебруара 1958. у Горњој Шпионици код Сребреника (Босна и Херцеговина). Завршио је основну школу у родном селу, Богословију Св. Три Јерарха у манастиру Крки 1978. У чин ђакона је рукоположен 6. јануара 1980, а наредног дана у чин свештеника у цркви Св. оца Николаја у Карловцу (Епархија горњокарловачка) од епископа Симеона Злоковића. Поверена му је парохија у Двору на Уни, у истој епархији, где остаје до 4. августа 1995. Тамо је 25. септембра 1992. добио звање протонамесника. Стигао је у Ракинац са породицом 29. августа исте године, пошто је због ратних збивања и егзодуса српског народа из Хрватске и Босне и Херцеговине примљен у свезу клира Епархије браничевске.¹⁶² Први су се уселили у нови ракиначки парохијски дом, у јесен 1995, иако нису били готови завршни радови. Потом је уведена трофазна струја, вода из црквеног бунара у кућу, решен проблем канализације и изграђено спољно степениште.¹⁶³ Поводом јубилеја ракиначке цркве, 130 година њеног постојања, црква је уређена споља и унутра, и 21. септембра 2005. одржана је св. арх. литургија на којој је епископ Игнатије произвео надлежног свештеника Обрена у чин протојереја.¹⁶⁴

Прота Обрен је као ракиначки парох опслуживао радовањску парохију. Тамо је са својим парохијанима вршио припреме за подизање нове црквене куће у Радовањском лугу, код Цркве Захвалнице. Куповане су цигле и други грађевински материјал. Служио је св. литургију наизменично и према потребама верног народа. Добро је сарађивао са сеоским певачким друштвом и другим парохијанима.¹⁶⁵ Он је 1. фебруара 2007. премештен у Велику Плану, на другу парохију великопланску.¹⁶⁶

Свештеник Обрен Стојановић живи у браку са Аном, рођеном 1960. у Скугрићу код Модриче, од оца Сава и мајке Митре. Имају три ћерке: Кристину (1980), Александру (1985) и Наташу (1990).¹⁶⁷

¹⁶⁰ *Исјо*, II, 43.

¹⁶¹ Епархија браничевска, Досијеи, 355; казивање о. проте Душана Симина, *Гласник СПЦ*, VI/2000, 111.

¹⁶² Казивање о. проте Обрена Стојановића; *Летопис Цркве у Великој Плани*, II, 47.

¹⁶³ *Летопис Цркве ракиначке св. Архангела Гаврила*, 11–14.

¹⁶⁴ *Исјо*.

¹⁶⁵ *Летопис Цркве Захвалнице парохије радовањске*, 2005.

¹⁶⁶ *Летопис Цркве у Великој Плани*, 2007–2012.

¹⁶⁷ Казивање проте Обрена Стојановића.

Јелић Драган

Прота Драган Јелић, од оца Бранислава и мајке Миланке, рођен је 6. фебруара 1957. у Баничини код Смедеревске Паланке. Завршио је основну школу у родном селу и петоразредну Богословију Св. Три Јерарха у манастиру Крки (1977), пошто је богословију похађао и у Сремским Карловцима и Призрену. Оженио се 20. јануара 1980. у Крњеву са Светланом Тирнанић (од оца Милије и мајке Јулијане, рођена 1952. у Крњеву). Имају двоје деце, ћерку Александру (р. 1981, дипл. професор-мастер грчког језика) и сина Ђорђа (р. 1982, дипл. богослов и студент Богословског факултета).¹⁶⁸

Примљен је као свршени богослов из Епархије шумадијске у свезу клира Епархије браничевске. Рукоположен је за ђакона 1. марта 1980. у Саборној цркви у Пожаревцу и следећег дана у истој цркви за презвитера, оба пута од епископа браничевског Хризостома.¹⁶⁹ Као парох крњевски одликован је правом ношења црвеног појаса (1987).¹⁷⁰ Протонамесник је постао 12. маја 1996.¹⁷¹ Десетог маја 2000, на Дан спаљивања моштију Светог Саве на београдском Врачару, у Крњеву је Владика служио Свету литургију на којој је оца Драгана рукопроизвео у чин протојереја.¹⁷²

Прота Драган је од рукоположења у чин свештеника службовао у Крњеву, на првој крњевској парохији, и био старешина нове цркве.¹⁷³ После смрти о. Богољуба Момировића (1983), о. Драган је наставио руковођење градњом, новог храма, који је освећен 17. маја 1987. После премештаја о. Милосава Радојевића у Београд, 1. децембра 2008, прота Драган је дошао на прву парохију велико планску, на којој га и даље краси добар рад у цркви и парохији.

Голубовић Владимир

Владимир Голубовић, родом из Новог Села, од оца Слободана и мајке Дивне, рођен је 14. септембра 1975. у Смедеревској Паланци. Завршио је основну школу у родном селу, а богословију у Призрену. До 1990. живео је у Новом Селу. Рукоположен је у чин ђакона 23. јануара 2005, потом је од 1. марта исте године до јесени 2006. служио у великоплањанској цркви св. Вартоломеја и Варнаве. Рукоположен је у чин свештеника у манастиру

¹⁶⁸ Епархија браничевска, Досијеи свештеника, 274; казивање о. проте Драгана Јелића и попадије Светлане.

¹⁶⁹ *Гласник СПЦ*, I/1981, 5.

¹⁷⁰ *Истио*, I/1988, 8.

¹⁷¹ *Истио*, IV/1997, 64.

¹⁷² Хроника догађања у богоспасаваној Епархији браничевској, 2000, 160; *Гласник СПЦ*, VII/2001, 154.

¹⁷³ Архив Епархије браничевске, Извештаји о редовном прегледу парохије и црквене општине Крњево (2000, 2001).

Света Петка код Извора. Тренутно (2012) нема парохију. Ожењен је Ивановом (р. 1976, Београд), са којом има двоје деце, Сретена (р. 2005) и Јовану (р. 2008).¹⁷⁴

Јанковић Радомир Раде

Радомир Славише Јанковић, рођен 25. октобра 1978, завршио је Богословију „Светог Саве“ (1998) и Богословски институт СПЦ у Београду. Рукоположен је у чин ђакона 15. октобра 2006. у Старом Селу, када му је поверено служење у Цркви св. Вартоломеја и Варнаве у Великој Плани. Предаје веронауку у великоплањанској основној школи „Свети Сава“ и општински је координатор за верску наставу. Води верске излете и акскурзије. Ожењен је Зорицом, професорком физике и са њом има два детета, Анђелу (р. 2007) и Димитрија (2009).¹⁷⁵

Барјактаревих Мирослав

Мирослав Миле Драгомира Барјактаревих, рођен 5. новембра 1949. у Великој Плани, завршио је Школу са практичном обуком у Смедеревској Паланци и Вишу социјалну школу, Етнокорееологију у Загребу. Радио је у паланачкој „Гоши“. Данас је пензионер у Великој Плани. Рукопроизведен

*Прослава йола века йосйојања великоплањанске Цркве,
21. септембра 2002. йодине*

¹⁷⁴ Казивање о. Владимира Голубовића.

¹⁷⁵ Летопис Цркве у Великој Плани, II, 47.

је у чин чтеца у Манасији 27. септембра, на Крстовдан 2002, а у чин ипођакона 3. августа 2004. у Великом Орашју. Редовно послужује у Храму светих апостола Вартоломеја и Варнаве. Пастирски делује у извиђечима, културно-уметничким друштвима и средствима информисања.¹⁷⁶

На литургијском сабрању, у олтару и за певницом, помажу редовни прислужници: Бранко Тодоровић (дипломирани теолог, вероучитељ у великоплањанској Гимназији), Милош Стаменковић (студент Богословског факултета) и богослови Филип Ивановић, Лазар Радић и Никола Величковић.

На крају, може се рећи да је великоплањанска црква, посвећена св. Вартоломеју и Варнави, имала бурну прошлост. Пре њене изградње (1951) Плањани су користили цркву дрвнару Покајницу, заједнички храм неколико парохија. Њихови свештеници (22) уживали су велики углед и радо су примани у домове. Углавном су се дуже задржавали у њеним парохијама, којих данас има четири. О њиховом раду сведоче бројна одликовања и чинови. Успели су да за богословију и Богословски факултет спреме велики број младих Плањана. Увек су помагали остале цркве и манастире, у последње време и школе, организовали приредбе, излете и екскурзије итд. На крају, треба рећи да је Црква увек била са народом и у најтежим временима.

Извори:

- Архив Југославије (АЈ), Министарство вера (69).
- Архив Србије (АС): Збирка тефтера (ЗТ), Државни савет (ДС), Министарство просвете (МПс), Министарство финансија (МФ) и Кнежева канцеларија (КК).
- Записи проте Владислава Крупезевића.
- Епархија браничевска, Досијеи свештеника.
- Историјски архив С. Паланка: Великоорашки срез (1869–1914) и Општина великопланска (1919–1941).
- Казивања рођака свештеника: Славише Р. Поповића и Олгице Ђорђевић.
- Казивања свештеника: Душана Симина, Владислава Крупезевића, Милосава Радојевића, Мирка Видачка, Зорана Тирнанића, Обрена Стојановића и Драгана Јелића.
- Летописи цркава у Великој Плани, Марковцу, Ракинцу, Радовању, Новом Селу, Старом Селу, Крњеву, Милошевцу, Лозовику и Александровцу.
- Матичне књиге рођених, венчаних и умрлих цркава у Великој Плани и Старом Селу.

¹⁷⁶ Казивање Мирослава Д. Барјактаревића из Велике Планае.

- Надгробни споменици плањанских свештеника: Миливоја Поповића, Милоша Сретеновића, Драгомира Стојановића и Хрестивоја Ђорђевића.
- Статистика Краљевине Србије, Београд, 1903, Попис становништва.
- Милошевић, Р. (2003). *Српска православна Епархија браничевска, Шемањизам*. Пожаревац: Епархија браничевска.
- *Шемањизам Епархије браничевске*. (1972). Пожаревац.

Литература:

- *Браничевски весник*, (1934–1940).
- *Весник Српске цркве*, (1890–1910).
- Гавриловић, М. (1930). *Смедеревско ѿморавље*. Нови Сад.
- *Гласник Српске православне ѿѿријаршије*, (1920–1940).
- *Гласник Српске православне цркве*, (1940–2011).
- Ђорђевић, Т. (1924). *Из Србије кнеза Милоша*. Београд.
- Ивановић, Д. (1988). *Старо Село*. Старо Село.
- Ивановић, Д. (2009). Црква у Милошевцу. *Саборносѝ*.
- Ивановић, Д. (2001). *Велика Плана I*. Велика Плана.
- Ивановић, Д. (2011). *Трновче*. Пожаревац, Трновче: Одбор за просвету и културу Епархије браничевске, Месна заједница Трновче.
- *Историја српској народа*. V/1 (1981).
- Лекић, Д. (2001). *Парохија и црква александровачка*. Александровац.
- Поповић, Љ.А. (1999). *Шемањизам Кнежевине Србије 1839–1851*. Београд: Архив Србије.
- *Службени Весник Православне епархије браничевске*, (1932).
- Хроника догађања у богоспасаваној Епархији браничевској. (2000). *Саборносѝ*, 1–2, 147–166.
- Хроника догађања у богоспасаваној Епархији браничевској. (2002). *Саборносѝ*, 1–4, 159–171.
- *Шемањизам Архиепископије Београдско-карловачке*. (2012). Београд.
- *Шемањизам Источно православне српске ѿѿријаршије*. (1925). С. Карловци.
- *Шемањизам одликованим лицима нашим и стираним орденима у Кр. Србије*. (1902). Београд.

Darko Ivanović

National Library "Radoje Domanović", Velika Plana

Church in Velika Plana

Since the beginning of the XIX century until today, Velika Plana has had 22 diligent and respected priests, but there have also been some deacons, from time to time. The townsmen of Velika Plana used to attend the divine liturgy in the former church just above Bulgaria, later they went to Pokajnica and then to the new church which was built from 1937. to 1951. there were 22 priests that served in the parish of Velika Plana, amongst whom the first five originated from the family of Popović from Staro Selo. One of them, Vučko Popović, performed the service at the funeral of the murdered Karađorđe Petrović (in 1817). Miloš Sretenović (Popović) was the first priest to settle in Velika Plana. Arch-priest Bogdan Todorović should also be singled out as his role in building the church of holy apostles Bartholomew and Barnabas, was the most significant.

This work consists of two parts, chronicle and lexicon the latter one presents biographies of Velika Plana priests, grouped chronologically.

Key words: Velika Plana, Pokajnica, church in Velika Plana, priests, Koporin.

Датум пријема чланка: 8. 11. 2012.

Датум прихватања чланка за објављивање: 14. 12. 2012.